

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

522 ק"מ פראקטית תשפ"א י"ה א' י"א
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: הנחש כוחו בעיניים

נחש הקדמוני, ויש להם ארס של עין הרע שמזיק את האדם שיסתכלו בו, אך כיון שהם מסטרא דנחש הקדמוני דכתיב ביה (בראשית ג', א') "והנחש היה ערום", לכן כאשר רואין גוף ערום בלי כיסוי ומלבושים נמשכים אחריו ומתאחזין בו יותר, ואז ממילא מטילין ארס של עין הרע בו ומזיקין אותו, כי כן טבע כל בריה להמשך אחר הדומה לו, ומאחר שהם משוטטין באויר למעלה אין נראה לעיניהם אלא הראש, ואם יהיה ערום בלא כסוי אז נמשכים אחריו להתאחז בו, וממילא יהיה ניזוק האדם מעין הרע שלהם, ולכן אסור לאדם לילך ד' אמות בגילוי הראש, כי ד' אמות הוא שעור חשוב ומסוים, ואם תאמר איך הבתולות רשאין לילך לכתחילה בגילוי הראש? הנה נקבות שאני, כי אלו הרוחות שיש בהם ארס של עין הרע הם מסטרא דדכורא דנחש הקדמוני שהיה זכר, ואלו ידבקון בזכרים ולא בנקבות, ולכן כתיב (בראשית ל"ב ו') "והנה עשו בא וארבע מאות איש עמו, כי ארבע מאות איש הם כוחות ר"ע עי"ן שהוא מספר ת' וקראם איש שהוא זכר. ע"כ.

ושוב מתבאר כי כוח טומאתו של הנחש הוא בעיניים.

ומצינו במגלה עמוקות (פרשת בהר ד"ה מה ענין שמיטה), כי אות נ' של נח"ש הוא רמז על נ' שערי טומאה, שבהם הפיל הנחש הקדמוני את אדם וחווה ברשתו, והכניס את זוהמתו בהם ובכל הנבראים, אלא שבשעת מתן תורה כשעמדו ישראל בהר סיני פסקה זוהמתן כמבואר בגמרא (שבת קמו): "ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן".

לכן ביציאת ישראל מצרים כתוב (שמות ג', ב') "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה" – "תעבדון" אותיות תעבדו – ו, שיכינו עצמם בנ' ימי הספירה להזדכך מטומאת זוהמת הנחש של האות נ', ועל ידי זה זכו לקבל את התורה בהר סיני ולהזדכך שם מזוהמת הנחש, וידוע כי הנחש הוא היצר הרע כמבואר בגמרא (ב"ב טז): "הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המות", ונרמז ענין זה בשמו שט"ן נוטריקון נ' ש"ערי ט'ומאה. עכדה"ק.

בזה נבוא ונבאר, הגמרא במנחות (כ"ט): מביאה: בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות. אמר לפניו: רבונו של עולם, מי מעכב על ידך?

הגמרא במסכת שבת (קמה סו"ב) אומרת: שבשעה שבא נחש על חווה הטיל בה זוהמה, ישראל שעמדו על הר סיני - פסקה זוהמתן, אומות העולם שלא עמדו על הר סיני - לא פסקה זוהמתן.

הגאון רבי עזריה פיג'ו ע"ה בספרו בינה לעיתים (חלק ב' דרוש א' לשבת איכה) ביאר על פי זה וז"ל: בסדר ההגדה של פסח: 'אילו קרבנו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה - דיינו'. ולא אכנס עתה בהבנת תוכיות הדברים, ויספיק לנו פשוטן: כי כיון שישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן, כי ההר הקדוש והנורא ההוא, מצד עצמות קדושתו, היה בו די וספוק להשלים את ישראל, אפילו לא היה הוא יתברך ויתעלה דובר ואומר להם דברי התורה הקדושה שתתעלה. ועם כל זה, רצה בטובו הגדול לדבר להם דברי תורה, להרבות ולהוסיף להם זכות על זכותם. עכ"ל.

כתב האריז"ל בשער מאמרי רשב"י (הובא במתוק מדבש על הזוה"ק פרשת בראשית דף נד. עמוד תרנ"ב) וז"ל: מה שאמרו חז"ל שבא נחש על חווה והטיל בה זוהמה, הזהר והשמר בנפשך מאוד מאוד אל יעלה בדעתך שהדברים כפשוטן וכו' חלילה להאמין שהדברים כפשוטן"

ורבינו יוסף חיים ז"ע בספרו בן יהודע (שבת שם) כתב וז"ל: בשעה שבא נחש על חווה הטיל בה זוהמה. פשוט המאמר הוא כמו שכתבו המפרשים ז"ל, דלא בא עליה ח"ו ביאה ממשיית גופא בגופא אלא ביאה מחשבית והטיל בה זוהמה בראיה, ואותה הזוהמה הייתה הזרעה שלו. וכאשר נמצא כך במין העוף שמזדווג ומוליד בראיה בלבד, שהזכר רואה ומסתכל בנקבה.

הרי לנו כי כוחו של הנחש בעיניו ועל ידי הראיה פגע בחוה.

וכן מובא במסכת שבת (ק"ח): אמר רב הונא ... תיתי לי (יש לי זכות), דלא סגינא (שלא הלכתי) ארבע אמות בגילוי הראש". וכתב על זה רבינו יוסף חיים ז"ע בן יהודע: נראה לי הטעם לאזהרה זו מלבד טעם הידוע, הנה יש רוחות רעות משוטטין באויר העולם, ויש מהם נמשכים מחלק רע עיני

(רש"י: מה שכתבת, שאתה צריך להוסיף עוד עליהם כתרים).
אמר לו: אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות
ועקיבא בן יוסף שמו, שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין
תילין של הלכות. אמר לפניו: רבונו של עולם, הראהו לי, אמר
לו: חזור לאחורך. הלך וישב בסוף שמונה שורות, ולא היה
יודע מה הן אומרים, תשש כחו; כיון שהגיע לדבר אחד, אמרו
לו תלמידיו: רבי, מנין לך? אמר להן: הלכה למשה מסיני,
נתיישבה דעתו".

הרי לנו כי רבי עקיבא השיג יותר ממשו רבינו. וכך
מפורש בדברי המדרש תנחומא (פרשת חוקת סימן ח'): דברים
שלא נגלו למשה נגלו לרבי עקיבא וחביריו, וכל יקר ראתה
עינו זה רבי עקיבא וחביריו. עכ"ל.

וכתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע שהכוונה היא
שרבי עקיבא זכה להשיג את שער החמישים. מה שלא נגלה
למשה רבינו כמבואר בראש השנה (כא: נדרים לח): חמישים
שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחד
(כלומר שקיבל ארבעים ותשעה שערי בינה) שנאמר וְתַחֲסְרוּהוּ
מֵעֵט מַאֲלָהִים' (תהלים ח', ו').

והטעם שזכה לך רבי עקיבא, מחמת שהיה בעל תשובה
שבתחילה עם הארץ היה ומסר נפשו ללמוד תורה, מה שאין
כן משה רבינו שנולד בקדושה ובטהרה. וכך כתב בספרו פרי
צדיק (פרשת תולדות אות א') וז"ל: מה שאמרו 'כל יקר ראתה
עינו זה ר' עקיבא וחביריו' - דברים שלא נגלו למשה נגלו לר'
עקיבא וחביריו, כמו שאמרו (מדרש רבה ותנחומא חוקת) והוא
שער ה' שנמסר לבעל תשובה, ולא נגלה למשה רבינו כמו
שאמרו בגמרא (ראש השנה כא:), מפני שמשו רבינו נולד טוב
ונתמלא הבית אור ולא קלקל מעולם. מה שאין כן בר' עקיבא
שמצינו (פסחים מט:), שאמר כשהייתי עם הארץ אמרתי מי יתן
כו', ומשום הכי זכה לשער ה' הנמסר לבעל תשובה. וזכה לזה
על ידי שהשתוקק כל ימיו על קידוש השם מתי יבא לידי
ואקיימנו והוא גם כן מיוחד בזה. עכ"ל.

ויש לומר כי נדרש מן הפסוק "וכל יקר ראתה עינו"
בחינת עין, כי הנחש כוח הטומאה שבו נמצא בעין, ומי
שנכשל וגבר על הנחש, הרי שזוכה להגיע לשער החמישים,
ולהתבונן בעינו בשער החמישים דקדושה.

והנה נאמר על הגאולה העתידה: "כִּי־מִי צִאתָךְ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם אֲרָאנוּ נִפְלְאוֹת". ובזוהר הקדוש (בראשית דף מז.) פירש
את המילה "נפלאות" - לחמישים פלאות. "בְּגִין כִּן נִפְלְאוֹת -
נ' פְּלֵאוֹת, חֲמִשִּׁין פְּלֵאוֹת. דְּהָא נ' תַּרְעִין דְּבִינָה פְּתַח קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לְאַפְקָא לֹון מִתְמָן. וּבְגִינֵי כִן בְּאוֹרֵייתָא אֲדַכְרַ יְצִיאַת
מִצְרַיִם נ' זְמַנִּין לְקַבֵּל נ' תַּרְעִין".

הרי לנו, כי בגאולה העתידה נזכה להשיג את שער
החמישים שהוא בחינת העיניים, לכן לקראת הגאולה יהיו
נסיגות קשים מאוד בענין שמירת העיניים, כפי שרואים
בימינו אנו, סמוך לביאת הגואל.

אומרת הגמרא בקידושין (ב): "לפיכך נקראו ראשונים
סופרים, שהיו סופרים כל האותיות שבתורה, שהיו אומרים:
וא"ו דגחון - חציין של אותיות של ספר תורה. דרוש דרש -
חציין של תיבות". בהמשך הגמרא נאמר: "בעי רב יוסף, וא"ו
דגחון - מהאי גיסא או מהאי גיסא?" לאיזה חצי של הספר
תורה שייכת האות ו' של 'גחון'? והספק בגמרא אינו מוכרע

וכמבואר שם שאיננו יכולים לקחת ספר תורה ולמנות את
האותיות, כי "אנן לא בקיאין" בחסרות ויתרות.

מבאר המהרש"א בחידושי אגדות שם, ש"הולך על גחון"
- זה נחש (רש"י על הפסוק). המורה על "הסטרט דשמאלא
וכח הטומאה, הוא נחש הקדמוני", וה"וא"ו דגחון" מרמז על
כוח התורה המפסיק את הנחש, עד ש"אין כאן מקום כלל לכח
הטומאה".

המהרש"א גם מבאר מדוע הפסקת כוח הטומאה של
הנחש היא דווקא "וא"ו דגחון", שהוא "חציין של אותיות של
ספר תורה", וזה לשונו: "התורה יש לה מ"ט פנים טהרה ומ"ט
פנים טומאה, וזה על-פי חיבור אותיות לתיבות והתיבות
לפסוקים, אבל האותיות - אינן מורים רק על שמותיו של
הקב"ה, שהוא הנסתר גמור של התורה... ועל כן הפסיק
באותיות התורה ב'ו"ו דגחון', לרמזו כפי אותיות התורה שהם
כולן שמותיו של הקב"ה - אין כאן מקום כלל לכח הטומאה,
דו"ו דגחון מפסיקו".

הרי לנו, כי סגולת אותיות הספר תורה להכניע את
הנחש, וזהו הטעם שכאשר מביט על האותיות של הספר
תורה מתקן בזה פגם העיניים, כמו שכתב בספה"ק ראשית
חכמה (שער הקדושה, פרק שמיני אות י"ז) וז"ל: וכן נראה לי כי
תיקון העינים בהיות האדם מסתכל בהם לקרות בתורה,
בפרט בתורה שבכתב ובפרט מן הפרט כשעולה לקרות בספר
תורה בבית הכנסת. עכ"ל.

עוד יבואר בזה דברי שמואל בנדרים (נד:): 'נו"ן סמ"ך עי"ן
- נונא סמא לעיניי'. שכתב בספר ליקוטי הלכות (יר"ד הלכות
דגים הלכה ד) וז"ל: ועיקר זוהמת הנחש אחיזתה בהחי ההולך
על הארץ, בבחינת "ונחש עפר לחמו". אבל דגים שגדלים
במים אין בהם אחיזתם כל כך. ע"כ. וכ"כ בספה"ק דברי
יחזקאל שרגא (מועדים עמוד קצ"ח) לבאר מדוע אוכלים דגים
בשבת קודש. יעו"ש (ואין זה כהר"ן בשבת קח. שכתב שבדגים יש
זוהמת נחש יותר משאר בעלי חיים, כיון שלא היו בהר סיני. יעו"ש). ואם
כוחו של הנחש להמשיך זוהמה הוא על ידי העיניים, הדגים
שאינן בהם זוהמת נחש הם רפואה לעיניים.

כתב החיד"א בספר מורה באצבע (סימן ט אות רח)
וז"ל: אחר החג וחדש חשוון יתאמץ ביר"ש ותלמוד
תורה לשמה, כי היא תחילת השנה והוי סימנא טבא
לכל השנה. ועתה כי קרוב הוא לעשרת ימי תשובה
צריך להורות ולהראות כי כל מה שעשה לא היה
לפנים ח"ו.

כתב הגר"ח פאלאגי בספרו מועד לכל חי (סי' כ"ה)
סעי' מ"ח), וז"ל: ומנהג חסידים הראשונים להתקדש
עצמם כיום הכיפורים, ובקדושה מחשבה דיבור
ומעשה, מיום שמחת תורה עד י"ב יום אחר חג,
לעומת י"ב חודשי השנה. ונאספים אל בתיהם בקרב
אלה י"ב הימים, ומחזירים על לימודם כל אחד לפי
שיעורו. והיא סגולה נפלאה להיות לעושה אלה עזר
משד, תמיד כל הימים מראשית השנה ועד אחרי
השנה. וכל אשר יעשה יצלח, הן בתורה הן בחסידות
הן בכל משא ומתן, וכן נהגתי וכן נהגו כל המחברים.
ע"כ.